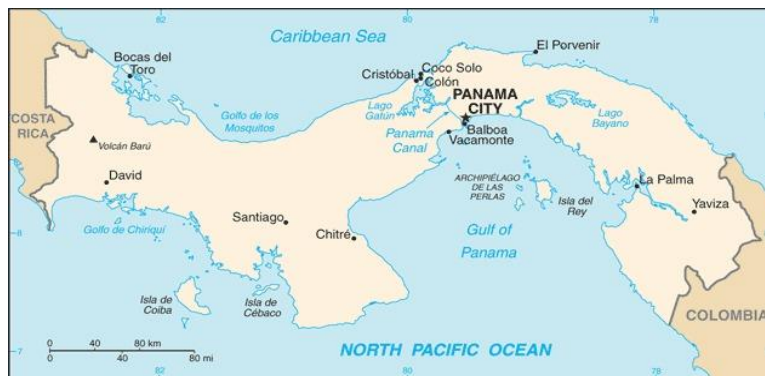
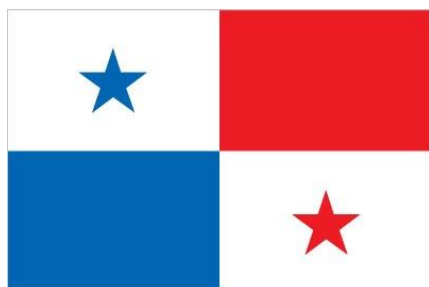

PANAMA

1. Informacje podstawowe

Powierzchnia :	75,3 tys. km ²
Populacja:	4,2 mln (2019)
Skład etniczny:	ca 65% metysi, ca 12% Indianie (głównie Ngabe ca 8% i Kuna ca 2%), ca 9% Murzyni, ca 7% mulaci, ca 7% ludność pochodzenia europejskiego.
Podział administracyjny:	Administracyjnie kraj dzieli się na 10 prowincji i 3 regiony autonomiczne (comarcas)
Religia:	ca 65% katolicy, ca 14% zielonoświątkowcy, ca 6% pozostałe wyznania protestanckie, ca 4% muzułmanie, ca 2% buddyści.
Stolica:	Ciudad de Panamá/Panama City (ca 700 tys. mieszkańców).
Inne ważniejsze miasta:	David (ca 83 tys. mieszkańców), Colón (ca 71 tys. mieszkańców), Penomoné (ca 30 tys. mieszkańców)
Język urzędowy:	hiszpański; w powszechnym użyciu angielski
Waluta:	balboa (kurs 1 USD = 1 balboa). W powszechnym użyciu dolar USA.
Główne bogactwa naturalne:	sól kamienna, rudy żelaza, manganu i miedzi, złoto, lasy mahoniowe
Główne gałęzie przemysłu:	produkcja materiałów budowlanych, budownictwo, produkcja piwa i alkoholi, cukrownictwo
Główne produkty rolne:	banany, kawa, ryż, kukurydza, trzcina cukrowa, warzywa, krewetki
Ustrój polityczny:	Panama jest republiką o ustroju prezydenckim tj. głową państwa i szefem rządu jest prezydent wybierany na 5 – letnią kadencję w wyborach powszechnych.
Głowa państwa i szef rządu (prezydent)	Laurentino Cortizo Cohen
Minister Handlu i Przemysłu:	Ramón Martínez
Minister Gospodarki i Finansów:	Héctor Alexander
Ambasador Panamy w Polsce:	Javier Alcides Bonagas
Ambasador RP w Panamie:	Leszek Biały
Najbliższe wybory parlamentarne:	2024

2. Podstawowe wskaźniki makroekonomiczne

PKB (ceny bieżące):	61,8 mld USD (2019)
PKB per capita:	15.088 USD (2019)
Wzrost PKB (ceny stałe 2010):	5,4 % (2019)
Struktura PKB:	usługi - 68 %, przemysł- 30 %, rolnictwo- 2,5 % (2019)
Dług publiczny:	41,3% PKB (2019)
Inflacja:	-0,4% (2019) – deflacja.
Bezrobocie:	4,7% (2019)
Poziom korupcji (CPI):	36 (poziom Kosowa, Peru i Tajlandii); 101 miejsce na liście 180 państw pod względem poziomu korupcji
Eksport:	10,6 mld USD (2019), włącznie z operacjami stref wolnoćlowych
Główni partnerzy w eksporcie:	Chiny - 20 %, Kolumbia – 9%, Kostaryka – 7%, Dominikana - 5%, Wenezuela – 5%, Gwatemala – 4%, Nikaragua – 4%, Honduras - 4%.
Główne towary w eksporcie:	banany, cukier trzcinowy, tłuszcze i oleje rybie, lekarstwa, olej palmowy, ryby świeże i przetworzone, mączka rybna, rum.
Import:	21,9 mld USD (2019), włącznie z operacjami stref wolnoćlowych
Główni partnerzy w imporcie:	Chiny - 20,0 %, USA - 19 %, Singapur, - 7%, Meksyk – 4%, Korea Płd.,- 3%, Kostaryka – 2%, Niemcy – 2%, Kolumbia – 2%.
Główne towary w imporcie:	paliwa, lekarstwa, pojazdy samochodowe, części samochodowe, telefony komórkowe. Do stref wolnoćlowych są importowane (i następnie reeksportowane) przede wszystkim telefony komórkowe, kosmetyki, produkty chemiczne, obuwie, lekarstwa, opony, perfumy, biżuteria i alkohol.
Inwestycje zagraniczne:	4,8 mld USD (2019)
Inwestycje panamskie za granicą:	brak danych

3. Ogólna charakterystyka gospodarki Panamy.

Gospodarka Panamy jest oparta na dobrze rozwiniętym sektorze usług, w tym zwłaszcza związanych z zarządzaniem Strefą Kanału Panamskiego i strefami wolnoćlowymi (przede wszystkim w Colón), logistyką, obrotem portowo – morskim, transportem morskim („tania bandera”), bankowością, ubezpieczeniami i turystyką. Uważana jest za gospodarkę otwartą, dynamiczną i stabilną. Obecnie udział sektora usług w PKB wynosi 68%, jednak jeszcze kilka lat temu sięgał on poziomu 80%. Spadek nastąpił na rzecz rozwoju przemysłu, w tym realizacji dużych projektów infrastrukturalnych.

Kraj ten jest wysoko oceniany w rankingach pod względem wolności gospodarczej. a prowadzenie działalności gospodarczej powszechnie traktuje się jako obarczoną niewielkim ryzykiem.

Pomimo dobrej oceny polityki gospodarczej należy wskazać, że w niewielkim stopniu wpływa ona na poziom życia ludności, gdyż państwo to ma jedne z najgorszych w regionie wskaźników dystrybucji dochodu narodowego. W efekcie blisko ¼ mieszkańców żyje w ubóstwie, choć należy odnotować stopniowe zmniejszanie się strefy biedy.

Rząd Panamy jest zainteresowany udziałem firm zagranicznych w gospodarce tego państwa. Założenie firmy bądź filii jest stosunkowo łatwe. Inwestycje zagraniczne w Panamie obejmują głównie projekty związane z usługami, infrastrukturą, energetyką i sektorem finansowym.

Dużą rolę w gospodarce Panamy odgrywają strefy wolnoćlowe. Największą z nich jest strefa w Colón, w której obecnie działa ca 3 tys. fim. Oprócz tego warto wymienić strefę wolnoćlową w Ciudad del Saber oraz Specjalny Obszar Gospodarczy Panama – Pacyfik. Aktualnie funkcjonowanie stref przeżywa pewne trudności z uwagi na utratę konkurencyjności oraz ogólnie trudnej kondycji gospodarczej państw z nią współpracujących, które coraz częściej wybierają handel bezpośredni z ChRL redukując wszelkie koszty logistyczne. Postuluje się zwiększenie

inwestycji w modernizację infrastruktury stref oraz w rozbudowę oferty logistycznej w ramach ich działalności w celu przyciągnięcia inwestorów zagranicznych.

W ostatnich latach rząd dokonał istotnych zmian w ustawodawstwie, których celem jest poprawa funkcjonowania rynku, uproszczenie procedur i wyeliminowanie barier celnych.

18 lutego 2020 r. Panama ponownie trafiła na „czarną listę” UE jako kraj stosujący niedozwoloną praktykę w zakresie podatku dochodowego od osób fizycznych (tzw. raj podatkowy) i ze względu na niedostosowanie wewnętrznego ustawodawstwa do standardów międzynarodowych w zakresie transparentności fiskalnej i finansowej.

4. Stan prawno - traktatowy.

Panama należy m.in do CEPAL, OPA, WTO, MFW, ONZ, BCIE, CELAC, FAO, G-77, IADB, IAEA, IBRD, IDA, IFAD, IFC, ILO, IPU, ISO, LAES, LAIA, MIGA, PCA, SICA, UNCTAD, UNESCO, UNIDO, Union Latina, WCO, WHO i WIPO. Ma status obserwatora w Sojuszu Pacyfiku oraz UNASUR.

Ma podpisane umowy handlowe z głównymi partnerami, zarówno w regionie, jak i poza nim. Jest członkiem Wspólnego Rynku Ameryki Środkowej (Mercado Común Centroamericano/Central American Common Market – MCCA/CACM). Tym samym Panama ma preferencyjne warunki handlu z Gwatemalą, Hondurasem, Salwadorem, Nikaraguą i Kostaryką. Posiada podpisane dwustronne umowy o wolnym handlu z Kanadą, Chile, Izraelem, Meksykiem, Peru, Singapurem, Tajwanem i USA, a także częściowe FTA z Kolumbią, Kubą, Dominikaną oraz Trynidadem i Tobago.

Jest stroną Układu stowarzyszeniowego Unia Europejska – Ameryka Środkowa z 2012 r. , który przewiduje stopniową redukcję ceł importowych. Posiada także podpisaną dwustronną umowę z Wlk. Brytania, która przewiduje ułatwienia w handlu po definitywnym wyjściu Wlk. Brytanii z UE. Wraz z Kostaryką jest także stroną umowy o wolnym handlu podpisanej z państwami EFTA.

Polska nie ma dwustronnej umowy gospodarczej z Panamą.

5. Dwustronne relacje gospodarcze polsko - panamskie

a. Współpraca handlowa

W 2019 r. polski eksport bezpośredni do Panamy wyniósł 34,8 mln USD, co stanowi statystycznie 0,2% całości importu tego kraju. Polska zajmuje 43 miejsce na liście dostawców do tego kraju. Z uwagi na niepełne dane za 2019 r. oraz różną metodologię obliczeń całości eksportu i importu Panamy (z uwzględnieniem lub bez operacji w strefach wolnocłowych) nie jest obecnie możliwe zbadanie różnicy między polskim eksportem oraz importem bezpośrednim a całkowitym do/z Panamy.

W tym samym roku import Polski z Panamy wyniósł 25,6 mld USD, co stanowi 0,01% całości naszego importu. Panama zajmuje 105 miejsce na liście dostawców polskiego importu.

Główne towary w eksporcie: tankowce pełnomorskie, opony, respiratory i maski gazowe, turbiny gazowe, przetwory dla niemowląt, narzędzia, wózki widłowe, urządzenia medyczne, aparatura optyczna, produkty rolno – spożywcze, lekarstwa, maszyny i urządzenia, sprzęt laboratoryjny, odzież i materiały włókiennicze, alkohole.

Główne towary w imporcie: banany, nektarynki, jednostki pływające (do remontu), arbuzy, skóry, papier, ananasy, artykuły elektryczne, tworzywa sztuczne, odzież, drewno.

b. Współpraca inwestycyjna

W Polsce oficjalnie nie ma żadnych inwestycji panamskich. Z uwagi na obecność tego kraju na „czarnej liście” UE nie jest wykluczone, że takie inwestycje mogą być realizowane via kraje trzecie (np. USA).

Brak informacji o bezpośrednich inwestycjach Polski w tym kraju. W Panamie działają co najmniej 2 firmy założone i prowadzone przez obywateli polskich – rezydentów w Panamie zajmujące się doradztwem gospodarczym oraz importem polskich artykułów rolno-spożywczych i alkoholi.

6. Dostęp do rynku

Panama jest drugim w świecie (po Hong Kongu) największym centrum handlowym i bankowym, stąd wszelkie procedury eksportowo/importowe są dość proste.

Taryfa celna jest oparta na systemie HS, a deklaracje celne są składane najczęściej elektronicznie. Poziom cła zależy od celu wwozu. Władze celne rozróżniają import do Panamy, tranzyt, czasowy import w celu reeksportu w tym samym stanie (bez przetworzenia), czasowy import w celu przetworzenia i dalszego reeksportu, czasowy eksport w celu reimportu w tym samym stanie (bez przetworzenia), czasowy eksport w celu reimportu z przetworzeniem poza obszarem celnym Panamy, składowanie, wykorzystanie w strefie wolnocłowej, reimport i reeksport. Od formy operacji zależą stawki celne. Formalności związane z importem są stosunkowo proste. Dodatkowe wymagania dotyczą jedynie produktów rolno – spożywczych, żywych zwierząt, produktów pochodzenia zwierzęcego, niektórych roślin i produktów pochodzenia roślinnego, gatunków zagrożonych (Konwencja Waszyngtońska), GMO, wyrobów tytoniowych, leków psychotropowych i narkotyków, urządzeń medycznych, wyrobów chemicznych, paliw, broni, amunicji i materiałów wybuchowych, nieoszlifowanych diamentów oraz odpadów.

W Panamie obowiązuje zakaz przywozu fałszywych banknotów, artykułów imitujących walutę, urządzeń do fałszowania pieniędzy, alkoholi i leków z etykietami fałszywymi lub wprowadzającymi w błąd, opium, e-papierosów, kastetów i innych niebezpiecznych narzędzi (w tym kijów do nordic walking zakończonych nożami), losów z zagranicznych loterii, artykułów imitujących tradycyjne stroje, instrumenty i sztukę, wszelkie materiały drukowane, zdjęcia, znaczki i plakaty o charakterze pornograficznym lub godzących w godność bądź osiągnięcia kulturalne i cywilizacyjne Panamy oraz niektóre gatunki roślin, zwierząt i wyrobów chemicznych określone przez właściwe władze Panamy. Rząd ma także prawo wprowadzić czasowy zakaz wwozu niektórych produktów bądź produktów z określonego kraju/regionu świata z uwagi na konieczność ochrony zdrowia bądź rynku. Generalnie dokumenty importowe powinny być wypełnione w języku hiszpańskim, jednak w przypadkach określonych dwu- i wielostronnymi umowami dopuszczane są także inne języki. Niezależnie jednak od języka dokumentu nazwa stolicy musi być zawsze napisana w języku hiszpańskim (Ciudad de Panamá). Określone są także wymagania dotyczące etykietowania.

Rozliczenia finansowe mogą być dokonywane swobodnie, jednak obowiązują przepisy o przeciwdziałaniu „praniu brudnych pieniędzy” (rejestrowanie transakcji powyżej 10 tys. US\$).

7. Prawo regulujące działalność inwestorów zagranicznych.

Panama nie posiada odrębnego ustawodawstwa dotyczącego inwestorów zagranicznych. Obowiązuje jedno prawo (Ustawa nr 54 z 22 lipca 1998 r.), która określa prawa i obowiązki inwestorów jednakowe dla obywateli Panamy, jak i cudzoziemców. Wyjątki są nieliczne i obejmują:

- zakaz nabywania przez cudzoziemców gruntów państwowych i prywatnych położonych w odległości do 10 km od granicy
- ograniczenie w prowadzeniu handlu detalicznego, który mogą prowadzić jedynie obywatele Panamy, obcokrajowcy posiadający kartę stałego pobytu od co najmniej trzech lat oraz licencjonowane podmioty prawne;
- połów niektórych gatunków ryb (w tym połowy tuńczyka na łodziach poniżej 150 ton wyporności i połowy krewetek w wodach przybrzeżnych na łodziach poniżej 10 ton wyporności) na wodach terytorialnych Panamy jest zarezerwowany dla obywateli Panamy i podmiotów krajowych.
- ograniczenie cudzoziemców i zagranicznym firmom prowadzenie lotniczego transportu kabotażowego. Mogą one ją wykonywać, o ile Panama ma podpisaną umowę z państwem, w którym te firmy są zarejestrowane.
- zakaz wykonywania przez cudzoziemców działalności nadawczej

8. Perspektywy współpracy dwustronnej.

Z uwagi na położenie geograficzne oraz funkcjonowanie Kanału Panamskiego kraj ten jest międzynarodowym centrum redystrybucji dóbr i komunikacji międzynarodowej, tak towarowej jak i pasażerskiej. Ustawodawstwo ułatwiające zarówno prowadzenie handlu, jak i inwestowanie tworzą sporą możliwość dla polskich przedsiębiorców w wejściu na ten relatywnie niewielki rynek, ale także – wykorzystując szereg podpisanych przez Panamę FTA z wieloma krajami świata (m.in. z USA) stwarzają szansę na dalszą ekspansję w krajach Ameryki Północnej i Południowej.

Największe możliwości eksportowe dla polskich firm rysują się w zakresie maszyn dla budownictwa, rolnictwa, przetwórstwa rolno-spożywczego oraz robót publicznych, logistyki (budowa magazynów, składów itp.), towarów konsumpcyjnych, farmaceutyków, urządzeń medycznych, pojazdów samochodowych, energetyki i technologii przemysłowej.

Potencjalne dziedziny współpracy inwestycyjnej to modernizacja infrastruktury transportowej (głównie kolejnictwo i lotnictwo), energetyka oraz przemysł stoczniowy.

MRPiT/DHM